

Sygn. akt VIII K 73/13

POSTANOWIENIE

Dnia 19 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie w VIII Wydziale Karnym w składzie :

Przewodnicząca SSO Katarzyna Capałowska

Protokolant xxxx

bez udziału Prokuratora:

po rozpoznaniu w sprawie M. T.

oskarżonej z art. 284 § 2 kk w zw. z art. 294 § 1 kk

w przedmiocie zwrotu sprawy Prokuratorowi

postanawia

na podstawie art. 345 § 1 i 2 kpk zwrócić sprawę Prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego w zakresie i kierunku wskazanym w uzasadnieniu niniejszego postanowienia.

UZASADNIENIE

Oskarżonej M. T. postawiono zarzut popełnienia czynu polegającego na tym, że: w bliżej nieustalonej dacie jednak nie wcześniej niż w dniu 20 kwietnia 2009 roku i nie później niż do dnia 27 listopada 2009 roku w bliżej nieokreślonym miejscu, przywłaszczyła z rachunków bankowych należących do zmarłego w dniu 20 kwietnia 2009 roku A. W., do których posiadała upoważnienie, kwoty: 246 716,42 złotych z rachunku bankowego o numerze (...); 1.400 euro z rachunku bankowego o numerze (...); 44 euro z rachunku bankowego o numerze (...); 8.216 euro z rachunku bankowego o numerze (...), a także należące do zmarłego w dniu 20 kwietnia 2009 roku A. W. przedmioty o nieustalonej wartości nie większej jednak niż 10.000 zł w postaci: komputera stacjonarnego wraz z monitorem (...), laptopa, aparatu fotograficznego marki S., złotego zegarka G., złotego sygnetu z monogramem AW, złotego sygnetu z godłem Stowarzyszenia (...), na szkodę J. W. — zgodnie z postanowieniem z dnia 5 listopada 2009 roku Sądu Rejonowego w W. Wydział I Cywilny - jedyne spadkobiercy A. W., przy czym przedmiotem czynu było mienie o znacznej wartości, to jest o czyn z art. 284 § 2 kk w zw. z art. 294 § 1 kk.

Przepis art. 345 § 1 k.p.k. w zasadzie nie wskazuje kryteriów ustalania braków postępowania przygotowawczego, których zaistnienie uzasadnia zwrot sprawy prokuratorowi, wydaje się jednak, że najistotniejszą cechą braku uzasadniającego zwrot sprawy w tym trybie jest to, że jego usunięcie w wyniku czynności sądu powodowałoby znaczne trudności. Chodzi tu, z jednej strony, o pracochłonność tych czynności, a z drugiej - o niezbędny do tego czas, w sytuacji gdy ustawa procesowa stawia wymóg (art. 366 § 2 k.p.k.), aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie. Rozważając tę problematykę, trzeba też pamiętać o celu, jaki ma być zrealizowany w postępowaniu karnym, który został określony w art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k., aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie – a z pewnością obecny stan niniejszej sprawy nie pozwala na wydanie zarządzenia o wyznaczeniu rozprawy głównej.

Pojęcie „istotne braki postępowania”, użyte w art. 345 § 1 k.p.k., obejmuje zatem nie tylko braki w materiale dowodowym przedstawionym przez prokuratora, o czym świadczy posłużenie się w dyspozycji tego przepisu zwrotem „zwłaszcza”, ale także takie wady tego postępowania, które znacznie utrudniają rzetelne rozpoznanie sprawy przez sąd; przykładem takiego innego braku jest zaistniałe w tej sprawie istotne ograniczenie prawa do obrony podejrzanej na etapie postępowania przygotowawczego, wynikające z niemożności zapoznania się ze zgromadzonymi w sprawie

dowodami. Chodzi również o to, aby braki postępowania przygotowawczego, wobec konieczności podejmowania przez sąd praco- i czasochłonnych czynności, które powinny być przeprowadzone w toku śledztwa czy dochodzenia, nie powodowały przekształcenia postępowania przed sądem w postępowanie przygotowawcze. Taka też intencja ustawodawcy została wyrażona w art. 345 § 1 kpk. Poszukiwanie dowodów (np. dokumentów, gdy miejsce ich znajdowania się nie jest znane – SA w Lublinie II AKz 228/09, OSA 2011, z. 1, poz. 2) bez wątpienia jest czynnością typową dla postępowania przygotowawczego, czynnością wymagającą zaangażowania, niejednokrotnie nie tylko Policji, czy innych organów tego rodzaju, ale także innych instytucji. Jest to jednocześnie brak na pewno istotny, którego usunięcie przez sąd jest nie tylko znacznie utrudnione, ale czasem wręcz niemożliwe do zrealizowania. Przyjmując to za punkt wyjścia, należy dojść do wniosku, że braki postępowania przygotowawczego, uzasadniające zwrot sprawy w tym trybie, to braki tej samej co najmniej rangi, co potrzeba poszukiwania dowodów (SA w Katowicach II AKz 182/06, LEX nr 191739).

Intencja ustawodawcy została wyrażona w art. 345 § 1 k.p.k. w zw. z art. 339 § 3 pkt 4 k.p.k. i sprowadza się do tego aby żadna sprawa z uchwytymi brakami pod względem dowodowym, których usunięcie przez Sąd powodowałoby znaczne trudności i prowadziło z konieczności do wielokrotnego odraczania i przerywania rozprawy, nie została skierowana do merytorycznego rozpoznania – vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 05.06.1971r., III KR 42/71, OSNKW 1971, Nr 12, poz. 195 .

Odnosząc szczegółowo powyższe generalne uwagi do realiów niniejszej sprawy Sąd Okręgowy dostrzegł, że podstawowym, istotnym brakiem wymagającym korekty przez oskarżyciela publicznego jest oczywista konieczność dokonania weryfikacji i potwierdzenia za zgodność z oryginałem części zgromadzonej w sprawie dokumentacji tj.: dokumentacji bankowej k.7-13, kserokopii tłumaczenia rozliczenia płacy (...) dla miesiąca 02/2008 k.35, postanowienia Sądy Rejonowego w P. z dnia 9.03.2010 r. k.36, pisma banku z dnia 28.02.2011 r. k.37, aktu notarialnego z dnia 3.03.2011 r. nr (...) K.38-41, protokołu spisu inwentarza z dnia 26.09.2011 R. k.43-46, wezwania do zwrotu mienia k.31, odpowiedzi pełnomocnika podejrzanej na wezwanie do zwrotu mienia k. 32-33. Powyższa dokumentacja jest istotna dla rozstrzygnięcia, gdyż obrazuje przebieg zdarzeń, dokonywania wypłat i ruchów na kontach zmarłego A. W.. Ponadto kwoty wskazane ww. dokumentach bankowych mają za zadanie w sposób nie budzący wątpliwości potwierdzić rzeczywistą wysokość szkody J. W.. Pamiętać w tym wypadku należy również, że poszkodowany złożył wobec oskarżonej powództwo cywilne, które jak wynika z zebranych dokumentów, zostało zawieszona do czasu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Na marginesie zaznaczyć trzeba, iż prokurator choć nie związany ustaleniami postępowania cywilnego winien zbadać jakie dowody i dokumenty zostały przedstawione w postępowaniu cywilnym i czy nie uzupełniłyby one postępowania karnego. Wobec powyższego zasadne byłoby zwrócenie się prokuratora do Sadu cywilnego o wypożyczenie akt i zapoznanie się z nimi. Wracając jednak do tematu sprawy, to stwierdzić należy, że wyrok skazujący z reguły nie wiąże sądu cywilnego w zakresie wysokości wskazanej przez sąd karny szkody, ale wyjątek od tej zasady stanowią wypadki dotyczące prawomocnego skazania w postępowaniu karnym za zabór mienia w celu przywłaszczenia lub za przywłaszczenie konkretnej rzeczy. Wówczas określona w wyroku karnym wartość rzeczy będącej przedmiotem zagarnięcia lub przywłaszczenia staje się elementem istoty przypisanego sprawcy przestępstwa i jako taka wiąże sąd cywilny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2009 r. sygn. akt I PK 60/09). Wobec powyższego bardzo istotną kwestią jest ustalenie w sposób nie budzący wątpliwości wysokości mienia o którego przywłaszczenia oskarżona została M. T.. W związku z powyższym bardzo istotną kwestią pozwalającą ustalić wysokość ewentualnej szkody i dokładne ustalenie przepływu pieniędzy na kontach zmarłego jest dokumentacja bankowa i finansowa i jako taka winna być zweryfikowana i potwierdzona za zgodność z oryginałem by w sposób nie budzący wątpliwości obrazować wysokość kwot. Wobec powyższego prokurator winien potwierdzić za zgodność z oryginałem wskazane przez Sąd dokumenty. Wskazane powyżej postanowienie Sądy Rejonowego, akt notarialny, spis inwentarza, wezwanie do zwrotu mienia jak i odpowiedź na powyższe również ma istotne znaczenie dla Sądu, gdyż pozwoli ustalić w sposób prawidłowy stan faktyczny i wartość spadku i drogę jego rozporządzania. Ponadto skoro prokurator zawnioskował dowód z kopii ww. dokumentów, to koniecznością jest ich uwierzytelnienie, tak by autorstwo sporządzenia kopii dokumentów zamieszczonych w aktach, a w konsekwencji wiarygodność i autentyczność dokumentu nie wzbudzała jakichkolwiek wątpliwości (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 listopada 2010 r. sygn. akt II AKz 700/10).

Prokurator nie dokonał również tłumaczenia na język polski aktu zgonu znajdującego się na k.30. Niedokonanie przez prokuratora tłumaczenia z języka obcego na język polski zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego powoduje, że jest to istotny brak postępowania przygotowawczego, uniemożliwiający wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia w rozsądnym terminie. Usunięcie tych braków przez Sąd spowodowałoby znaczne trudności, co uzasadnia przekazanie sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 1 lutego 2012 r. sygn. akt II AKz 32/12). Tym bardziej, iż na tle niniejszej sprawy wyłania się kwestia bezspornego ustalenia godziny zgonu A. W., co Sąd wyjaśni w dalszej części uzasadnienia. Wobec powyższego prokurator winien dokonać tłumaczenia aktu zgonu A. W..

Akt oskarżenia, z punktu widzenia jego podstaw faktycznych, jest wadliwy zawsze wtedy, gdy braki postępowania przygotowawczego są istotne (zwłaszcza, gdy ich usunięcie wiąże się z potrzebą poszukiwania dowodów), ich usunięcie stanowi warunek konieczny trafnego rozstrzygnięcia w przedmiocie głównym postępowania i zarazem podjęcie tych czynności przez sąd musiałyby się wiązać ze znacznymi trudnościami.

Kolejną istotną kwestią, której w postępowaniu przygotowawczym prokurator nie ustalił, to kwestie wszystkich godzin dokonania przelewów (lub wydania dyspozycji przelewów) z kont wskazanych w akcie oskarżenia. Przyjmując, że A. W. zmarł o godzinie 7:00 w dniu 20.04.2009 r. i wówczas wygasły pełnomocnictwa do kont dla oskarżonej to należy pamiętać, iż przelewów takich M. T. mogła dokonać przed godziną 7:00 w dniu 20.04.2009 r., wówczas w ramach obowiązującego pełnomocnictwa. Wobec powyższego prokurator winien ustalić o której godzinie dokonano przelewów i dołączyć na tą okoliczność dowody. Dokumentacja bankowa (w części nie potwierdzona za zgodność), nie obrazuje powyższej kwestii we wszystkich wypadkach wypłat.

Prokurator winien również potwierdzić za zgodność z oryginałem dokumentację z zagranicznych banków k.21, k. 25. Tłumaczenie dołączone do nich, zdaniem Sądu nie jest wystarczające nie wiadomo bowiem z jakiego dokumentu tłumaczenie było dokonane, czy z oryginału pisma, czy z jego kserokopii. Dokumenty z ww. kart wskazują, iż zostały przesłane pocztą email. Prokurator również w przypadku kont zagranicznych winien ustalić godziny dokonania przelewów. Ponadto z regulaminu banku (...) k.24 z dnia 9.06.2006 r. z punktu 2 wynika, że „do rozwiązania kont pełnomocnik jest uprawniony dopiero po zgodzie właściciela konta”, zaś z punktu 4 wynika, że „pełnomocnictwo nie wygasa wraz ze zgonem właściciela/i; pozostaje ono w mocy dla spadkobierców każdego zmarłego właściciela konta”. Wobec powyższego wyjaśnienia wymaga kwestia ustalenia czy wg prawa niemieckiego konkubina zmarłego, która jednocześnie jest pełnomocnikiem do kont może po jego śmierci dokonywać operacji na koncie właściciela i dysponować zgromadzonymi tam środkami i czy w chwili śmierci pełnomocnictwo do konta dla pełnomocnika, który nie jest spadkobiercą wygasa. W celu ustalenia powyższych kwestii prokurator winien zwrócić się do niemieckiego banku o nadesłanie historii kont zmarłego z okresu od 10.04.2009 r. do 30.04.2009 r. lub do chwili zamknięcia rachunków, wskazania godzin operacji zwłaszcza poczynionych w dniu 20.04.2009 r., regulaminu prowadzenia kont i uprawnień pełnomocników kont obowiązującego na dzień śmierci A. W. (gdyż ten znajdujący się w aktach sprawy jest z dnia 9.06.2006 r.), oraz wyjaśnienie czy pełnomocnictwo dla konkubiny, która nie jest spadkobiercą wygasa w chwili śmierci posiadacza konta, jeżeli nie to kiedy, gdyż z punktu 4 ww. regulaminu (k.24), wynika, że „niniejsze pełnomocnictwo nie wygasa wraz ze zgonem właściciela”, oraz czy w przypadku związków konkubenckich i ich wzajemnych pełnomocnictw niemiecka procedura bankowa wymaga odpowiedniego dowodu zarejestrowania takiego związku.

Uzupełnienia i wyjaśnienia wymaga również kwestia rzeczy wskazanych w zawiadomieniu o przestępstwie (k.1-5) ich wartości i prawa własności m.in. komputera stacjonarnego wraz z monitorem (...), laptopa, aparatu fotograficznego marki S., złotego zegarka G., złotego sygnetu z monogramem AW, złotego sygnetu z godłem Stowarzyszenia (...). W aktach sprawy brak jest dokumentów uprawdopodobniających, że ww. rzeczy należały do zmarłego. Nie ustalono również wartości każdego z tych przedmiotów. Brak jest wyceny i dokładnego opisu ww. rzeczy. Nie podano modelu i serii laptopa oraz komputera stacjonarnego wraz z monitorem, modelu zegarka (zegarek takiej firmy winny mieć certyfikaty), modelu aparatu fotograficznego. Potwierdzenia wymaga również fakt posiadania przez zmarłego ww. sygnetów. Prokurator winien dokładnie określić wartość przedmiotów wskazanych w akcie oskarżenia i dokonać

ich wyceny. Wobec powyższego winien uzyskać dowody określające wartość ww. rzeczy oraz potwierdzające fakt, iż należały one do zmarłego. Powyższe pozwoli ustalić wysokość szkody majątkowej spadkobiercy. W powyższej kwestii prokurator nie zgromadził żadnych de facto dowodów dotyczących którejkolwiek z wyżej wskazanych okoliczności (wartości przedmiotów wymienionych w akcie oskarżenia i prawa własności tych rzeczy).

Art. 314 k.p.k. stanowi: jeżeli w toku śledztwa okaże się, że podejrzanemu należy zarzucić czyn nie objęty wydanym uprzednio postanowieniem o przedstawieniu zarzutów albo czyn w zmienionej w istotny sposób postaci lub też, że czyn zarzucany należy zakwalifikować z surowszego przepisu, wydaje się niezwłocznie nowe postanowienie, ogłasza się je podejrzanemu oraz przesłuchuje się go.

Zgodnie zatem z przywołanym przepisem, postanowienie o zmianie przedstawionych zarzutów stanowi modyfikację poprzednio wydanego postanowienia i podlega wydaniu, gdy okaże się m.in., że podejrzanemu należy zarzucić czyn w zmienionej w istotny sposób postaci. Istotność tej zmiany jest przesłanką ocenną.

Należy wskazać, że modyfikacja zarzutów wymaga nie tylko wydania nowego postanowienia, ale ponowienia całej procedury związanej z przedstawieniem zarzutów, a więc niezwłocznego ogłoszenia go podejrzanemu oraz przesłuchania jej, jak też pouczenia o prawie żądania podania jej ustnie podstaw zarzutów oraz sporządzenia na piśmie jego uzasadnienia. Musi być zachowany taki sam porządek procesowy, w jakim następuje przedstawienie zarzutów.

W niniejszym przypadku Prokurator rażąco naruszył przepis art. 314 kpk i nie wydał postanowienia o zmianie zarzutów oraz nie dokonał czynności z faktu tego wynikających. W postanowieniu o przedstawieniu zarzutów z dnia 23.07.2012 r. prokurator nie wspomniał o wartości przedmiotów w postaci: komputera stacjonarnego wraz z monitorem (...), laptopa, aparatu fotograficznego marki S., złotego zegarka G., złotego sygnetu z monogramem AW, złotego sygnetu z godłem Stowarzyszenia (...), zaś w akcie oskarżenia wskazano, iż „(...) przedmioty o nieustalonej wartości nie większej jednak niż 10 000”. Nie określono również czy stanowi to kwotę 10.000 złotych czy innej waluty.

Mając powyższe na uwadze zdaniem Sądu Prokurator winien przed wniesieniem aktu oskarżenia do Sądu przedstawić oskarżonej zarzut, sformułowany w sposób poprawny. Wniesiony następnie akt oskarżenia winien zawierać sformułowanie zarzutu zgodne z tym postanowieniem.

Podkreślić tu należy, iż zadaniem organów postępowania przygotowawczego jest ustalenie materiału dowodowego w tym świadków, przemawiających zarówno na korzyść jak i niekorzyść oskarżonej. Uzupełnienie powyższych braków, które są istotne, przez Sąd jest w zasadzie niemożliwe biorąc pod uwagę, iż Sąd musiałby zwracać się do stosownych urzędów lub szukać świadków, co spowodowałoby znaczne trudności.

Zwrot sprawy w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego służy wyegzekwowaniu obowiązku przedstawienia sądowi materiałów postępowania przygotowawczego wraz ze zgromadzonymi dowodami, takich by Sąd miał możliwość wydania rozstrzygnięcia w procesie. Doszło tym samym do całkowitego przerwania na Sąd ciężaru związanego z gromadzeniem materiału dowodowego.

Wobec powyższego stwierdzić należy, iż dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy niezbędne jest wykonanie ww. czynności, które winny być przeprowadzone przed skierowaniem sprawy do Sądu, zgodnie z podziałem ról procesowych, bowiem uchybienia te winny być naprawione w tym stadium postępowania, w którym je popełniono. Bez usunięcia tych braków nie można wydać prawidłowego orzeczenia, skoro stanowią one przeszkodę w merytorycznym rozpoznaniu sprawy, skutkując niezrealizowaniem podstawowych celów postępowania przygotowawczego w zakresie wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.